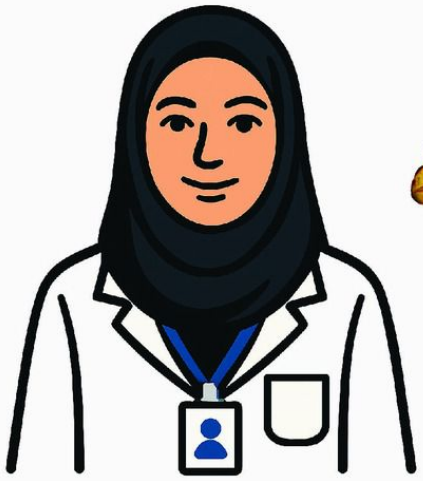
جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
مرکز روابط عمومی و اطلاع رسانی
معاونت بهداشت
مرکز مدیریت بیماری های واگیر

حقیقت؛ سلامت

پیشگیری از شِپش در مدارس

(برای مراقبین سلامت مدارس)

۱ شپشِ انسانی حشراتی کوچک بدون بال و خونخوار هستند که می‌توانند سر، تن و عانه را آلوده کنند.

۲ شپش برای خونخواری، پوست سر را سوراخ می‌کند بزاق خود را زیر پوست میزبان تزریق نموده با مکیدن خون مواد زائد را هم به زیر پوست تزریق می‌کند که سبب ایجاد برآمدگی قرمزرنگ خارش‌داری می‌شود.

۳ موارد ابتلا به شپش را به سه دسته تقسیم می‌کنیم:
الف) مورد مشکوک: وجود خارش در یکی از نواحی سر، تن و عانه
ب) مورد احتمالی: وجود ضایعات به‌صورت خراش جلدی با یا بدون عفونت و وجود بزرگی غدد لنفاوی در ناحیه پشت گوش و گردن و وجود رشک (تخم شپش) در نواحی مودار بدن
ج) مورد قطعی: مشاهده رشک یا شپش همراه با علائم بالینی فوق

۴ انتقال شپش انسان فقط از انسان‌به‌انسان ممکن است، موجود دیگری نمی‌تواند به عنوان مخزن عمل کند.

۵ شپش ماده پس از خونخواری تخم‌گذاری می‌کند. تخم شپش را رشک می‌گوییم؛ رشک توسط شپش ماده به‌طور محکم به پایه مو یا تاروپود لباس چسبانده شده، به‌صورت یک برآمدگی کوچک کروی و یا بیضوی شکل تظاهر می‌کند. تقریبا ۷-۱۰روز بعد یک نوزاد شپش گرسنه از تخم خارج می‌شود که بایستی بلافاصله خونخواری کند در غیر این صورت در مدت ۲۴ ساعت می‌میرد.
نوزاد شپش متولد شده طی۲-۳ هفته و پس از سه بار پوست اندازی به شپش بالغ تبدیل شده جفت‌گیری می‌کند، شپش ماده بالغ بارور شده، طی ۳۰-۴۰ روز تعداد ۱۰۰-۱۵۰ عدد تخم می‌گذارد و سپس می‌میرد.

۶ **راه‌های انتقال شپش**
مستقیم: تماس مستقیم فرد آلوده با فرد سالم
غیر مستقیم: انتقال شپش سر عمدتا در اثر تماس با اشیاء آلوده نظیر حوله، شانه، برس سر، کلاه، روسری، مقنعه و چادر نماز، متکا و لباس‌های خواب و ...که به‌صورت مشترک مورد استفاده قرار بگیرند و یا اینکه در یک جا روی هم قرار داده شوند صورت می‌گیرد؛ همچنین به‌وسیله صندلی‌های سالن اجتماعات، کلاس‌ها، وسایل نقلیه عمومی، کمدهای لباس، حمام‌های عمومی، رختکن استخرها و .... انتقال انجام می‌شود.

۷ در مواجهه با فرد مبتلا به شپش چه اقداماتی لازم است؟

*** درمان**

الف) شستشوی مرتب سر با شامپوهای معمولی و آب گرم، تعداد شپش‌های بالغ را کاهش می‌دهد.
ب) استفاده از شامپو پرمترین ۱ درصد، یا
ج) استفاده از لوسیون دایمتیکون ۴ درصد
د) رشک‌زدایی (جدا کردن تخم شپش از ساقه مو نزدیک ریشه)
هیچکدام ازترکیبات مورد استفاده در درمان شپش توان جداسازی رشک‌ها (تخم شپش‌ها) را از موها ندارند لذا در هر مورد پس از درمان لازم است با استفاده از روش زیر نسبت به جداکردن رشک‌ها اقدام شود:
- مخلوط آب و سرکه به نسبت ۵۰ درصد تهیه شود.
- مخلوط آب و سرکه، مستقیما بر روی تمامی موها مالیده و سپس به خوبی ماساژ داده شود.
- بعد از ۲۰-۳۰ دقیقه موها را با آب فراوان و شانه دندانه‌ریز شسته و شانه زده و رشک‌زدایی می‌کنیم.

*** رعایت اصول بهداشتی**

الف) اطلاع‌رسانی به والدین دانش‌آموز مبتلا به شپش و به مرکز خدمات جامع سلامت (مرکز بهداشت) منطقه یا پایگاه سلامت منطقه یا خانه بهداشت در روستا لازم و ضروری است.

ب) معرفی دانش‌آموزان با استطاعت مالی کم به مرکز خدمات جامع سلامت (مرکز بهداشت) منطقه یا خانه بهداشت در روستا جهت درمان رایگان
ج) پیگیری درمان کامل، صحیح و به‌موقع دانش‌آموز و ثبت در پرونده سلامت در مدرسه
د) مراقبت از همکلاسی‌های دانش‌آموز مبتلا و در صورت داشتن علائم درمان آن‌ها
ن) مراقبت از بروز طغیان ابتلا به شپش که بار روانی آن برای مدرسه بیش از بار هزینه درمان بوده و هست.
ه) برگزاری کارگاه آموزشی برای والدین کلاس دانش‌آموز مبتلا به شپش و در صورت امکان والدین کل دانش آموزان مدرسه و اعضا انجمن اولیا مربیان و کلیه کادر آموزشی و کارکنان مدرسه
ی) رعایت بهداشت فردی از جمله شستشوی مرتب موها با شامپوهای معمولی علاوه بر شامپو یا لوسیون درمان شپش، شستشوی با دقت مقنعه و روسری و لباس‌های فرد آلوده به شپش، شستشوی روبالشتی و ملافه فرد آلوده و رعایت بهداشت خانوادگی و اجتماعی از جمله جداسازی محل آویزان کردن شال روسری و کلاه و جداسازی محل قرار گرفتن شانه و برس موی فرد آلوده از دیگران کمک موثر در سیر درمان است.

معاونت بهداشت
مرکز مدیریت بیماری های واگیر

جهت کسب اطلاعات بیش‌تر از بیماری‌های واگیر در ایران به لینک زیر مراجعه فرمایید:

https://icdc.behdasht.gov.ir

پیشگیری از شِپش در مدارس

(برای معلمان و کَارکنان مدارس)

۱ معلمین و کارکنان مراکز آموزشی لازم است علائم و نشانه‌های ابتلا به شپش را شناخته و در هنگام مشاهده نسبت به معرفی دانش‌آموز به مراقب سلامت در مدرسه اقدام نمایند.

۲ شپشِ انسانی حشراتی کوچک بدون بال و خونخَوار هستند که می‌توانند سر، تن و عانه را آلوده کنند.

۳ شپش برای خونخواری، پوست سر را سوراخ می‌کند، بزاق خود را زیر پوست میزبان تزریق نموده با مکیدن خون مواد زائد را هم به زیر پوست تزریق می‌کند که سبب ایجاد برآمدگی قرمزرنگ خارش‌داری می‌شود. شپش ماده پس از خونخواری اقدام به تخم‌گذاری و چسباندن تخم به ساقه مو نزدیک پوست و به درز لباس‌ها می کند.

۴ موارد ابتلا به شپش را به سه دسته تقسیم‌بندی می کنیم.

۵ **الف) مورد مشکوک:** وجود خارش در یکی از نواحی سر، تن و عانه
ب) مورد احتمالی: وجود ضایعات به‌صورت خراش جلدی با یا بدون عفونت و وجود بزرگی غدد لنفاوی در ناحیه پشت گوش و گردن و وجود رشک (تخم شپش) در نواحی مودار بدن
ج) مورد قطعی: مشاهده رشک یا شپش همراه با علائم بالینی فوق

۶ انتقال شپشِ انسان فقط از انسان‌به‌انسان ممکن است، موجوَد دیگری نمی‌تواند به عنوان مخزن عمل کند.

۷ در صورت عدم وجود مراقب بهداشت در مدرسه بایستی به والدین دانش‌آموز مشکوک به شپش اطلاع‌رسانی نموده به نزدیک‌ترین مرکز خدمات جامع سلامت (مرکز بهداشت) یا پایگاه سلامت منطقه و در روستا به خانه بهداشت روستا ارجاع داده شود.

۸ بایستی به والدین اطمینان داد که ابتلا به شپش قابل درمان بوده و جای هیچگونه نگرانی وجود ندارد.

۹ ابتلا به شپش نیاز به جداسازی دانش‌آموز از دیگر دانش‌آموزان یا افراد خانواده ندارد و لازم نیست از مدرسه غیبت کند.

۱۰ پس از تشخیص ابتلا به شپش، درمان به‌موقع و درست و رشک‌زدایی متعاقب درمان لازم و ضروری است.

پیشگیری از شِپش در مدارس

(برای وَالدین)

۱ بایستی به والدین اطمینان داد که ابتلا به شپش قابل درمان بوده و جای هیچگونه نگرانی وجود ندارد.

۲ ابتلا به شپش نیاز به جداسازی دانش‌آموز از دیگر دانش‌آموزان یا افراد خانواده ندارد.

۳ رعایت بهداشت فردی از جمله شستشوی مرتب موها با شامپوهای معمولی علاوه‌بر شامپو یا لوسیون درمان شپش، شستشوی با دقت مقنعه و روسری و لباس‌های فرد آلوده به شپش، شستشوی روبالشتی و ملافه فرد آلوده و رعایت بهداشت خانوادگی و اجتماعی از جمله جداسازی محل آویزان کردن شال روسری و کلاه و جداسازی محل قرار گرفتن شانه و برس موی فرد آلوده از دیگران کمک موثر در سیر درمان است.

۴ پس از تشخیص ابتلا به شپش، درمان به‌موقع و درست و رشک‌زدایی متعاقب درمان لازم و ضروری است.

۵ رعایت بهداشت فردی، فرد مبتلا به شپش از جمله شستشوی صحیح البسه و وسایل شخصی از جمله روسری و مقنعه در دختران و شالگردن و کلاه و یقه پیراهن در دختران و پسران دانش‌آموز ضروری و واجب است.

۶ استفاده از مواد دافع حشرات بی‌خطر برای کودک برای ملافه و روتختی و روبالشتی کودک مبتلا به شپش کمک‌کننده موثر در درمان است.

۷ در سیر درمان دانش‌آموز مبتلا به شپش نیازی به کوتاه کردن موها نمی‌باشد ولی برای تسهیل در امر شانه کردن موها و رشک‌زدایی کمک‌کننده است.

۸ استحمام مرتب و با فاصله کم و شستشوی با حوصله موها با شامپوهای معمولی سر هم کمک کننده است.

۹ هنگام مسافرت به شهرستان‌ها و روستاها در ایام تعطیلات، مراقبت بهداشتی و پیشگیری از ابتلا لازم و ضروری است.

۱۰ در صورت بروز علائم ابتلا در دیگر اعضا خانواده معاینه و درمان کلیه افراد دارای علائم توسط پزشک یا کارشناس بهداشت لازم و ضروری است.